

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” CLUJ NAPOCA
FACULTATEA DE TEOLOGIE ORTODOXĂ
ȘCOALA DOCTORALĂ DE TEOLOGIE „ISIDOR TODORAN”

Consilierea pastorală în arealul penitenciar

Rezumat

Îndrumător:

Arhim. Prof. univ. dr. habil. TEOFIL (CRISTIAN) TIA

Doctorand:

Preot ALEXANDRU FLEȘER

Cluj-Napoca

2020

Rezumat

Cuvinte cheie: persoane private de libertate, preot capelan, penitenciar, consiliere moral-religioasă, reintegrare socială, fișe de consiliere moral-religioase, catehizare, asistență moral-religioasă, provocări pastorale, intervenție pastorală, respirtualizare, evanghelizare/reevanghelizare

Lucrarea de doctorat „Consilierea pastorală în arealul penitenciar” este structurată în felul următor: o introducere, opt capitole, concluzii și bibliografie. Motivația care a stat la baza cercetării de față se leagă de îndemnul Mântuitorului din Sfânta Evanghelie: „în temniță am fost și ați venit la Mine” (Matei 25:36). Intervenția duhovnicească asupra persoanelor private de libertate vizează mai multe planuri: cultural, psihologic, etic, sociologic, istoric, ecumenic, teologic și pedagogic.

Consilierea moral-religioasă este un principiu pastoral al Bisericii Ortodoxe, iar în mediul penitenciar aceasta se adaptează la condițiile date, ajungând obligație sacerdotală pentru preotul capelan. Aceasta este una dintre activitățile incluse în normele metodologice obligatorii pentru preotul capelan, iar în cadrul acestora, preotul poate cunoaște mai bine atât populația carcerală cât și problemele de natură spirituală cu care aceasta se confruntă. Demersul consilierii moral-religioase este perceput diferit de persoanele private de libertate de Taina Spovedaniei, considerând că preotul este „mai uman” în acest tip de intervenție.

Obiectivul general al cercetării de față îl reprezintă realizarea unei practici unitare de consiliere moral-religioasă a persoanelor private de libertate aflate în detenție în unitățile din subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor, precum și îmbunătățirea calității vieții în detenție a persoanelor private de libertate.

Obiectivele specifice ale cercetării de față sunt identificate din două perspective:

1) Din perspectiva persoanelor private de libertate:

a) din punct de vedere educațional:

- educarea pentru folosirea inteligentă, utilă și plăcută a timpului;
- acumularea de noi cunoștințe de cultură generală, dezbateri pe o temă prestabilită;

- stabilirea unor relații interumane adecvate;
- perfecționarea unor abilități și deprinderi deja formate.

b) din punct de vedere psihologic:

- stimularea capacității empatice;
- stimularea dialogului, în scopul dezvoltării capacităților sociale;
- reducerea anxietății.

c) din punct de vedere social:

- formarea, dezvoltarea și consolidarea de abilități sociale.

d) din punct de vedere moral-religios:

- necesitatea restaurării integrității morale;
- cultivarea virtuților creștine: credința, nădejdea și dragostea;
- acumularea de noi cunoștințe religioase, care să conducă la un spirit de toleranță.

e) din punct de vedere afectiv – emoțional:

- diminuarea efectelor încarcerării și a stării psihice negative, în vederea adaptării eficiente la mediul de detenție, prin cultivarea sentimentului religios;

- crearea unui fundament axiologic de acceptare a celuilalt prin practicarea rugăciunii în comun;

- înlăturarea blocajelor psihologice și pozitivarea resurselor existente prin stimularea interesului implicării în activități diverse, precum studiul scripturistic și participarea la slujbele Bisericii .

2) Din perspectiva preotului capelan:

- rezolvarea problemelor moral-religioase ale persoanelor private de libertate;
- oferirea de soluții la problemele moral-religioase ale persoanelor private de libertate;
- sintetizarea unor strategii pastorale eficiente atât în reintegrarea socială cât și îmbunătățirea calității vieții în detenție a persoanelor private de libertate.

În primul capitol intitulat „Preot și penitenciar” este prezentată o scurtă istorie a penitenciarelor din țara noastră, regimurile de executare ale pedepselor privative de libertate, precum și Protocolul semnat în anul 2013 între Patriarhia Română și Administrația Națională a Penitenciarelor, protocol care reglementează modul în care se asigură asistența religioasă ortodoxă în tot sistemul penitenciar din România. Acesta reglementează și atribuțiile pe care le are preotul încadrat în penitenciar.

Capitolul al doilea „Rolul slujbelor religioase și a Tainelor în penitenciar” este rezervat celor mai importante slujbe religioase ce se oficiază în bisericile sau capelele penitenciarelor (Sfânta Liturghie, Taina Spovedaniei și Taina Împărtășaniei) precum și slujbelor considerate „speciale” de către persoanele private de libertate, slujbe cu impact asupra lor: Taina Sfântului Maslu, rânduielile speciale ale slujbelor din Postul Mare, molitfa, dezlegarea, acatistul, paraclisul și parastasul. Întreaga slujire sacerdotală a preotului într-un astfel de mediu vizează: împăcarea celor închiși cu propria persoană, acceptarea mediului în care se află, împăcarea cu celelalte persoane private de libertate, refacerea legăturii cu Dumnezeu, relaționarea corectă între cadrele angajate și cei din detenție precum și mântuirea întregii turme încredințate (persoane private de libertate și cadre angajate) și implicit propria mântuire.

„Asistența moral-religioasă acordată de preotul capelan persoanelor private de libertate” este al treilea capitol. Necesitatea evanghelizării sau reevanghelizării persoanelor private de libertate este o datorie sfântă pentru preotul de penitenciar, prin urmare catehizarea în penitenciar își îndreaptă atenția către două tipuri de persoane private de libertate: celor care trebuie reconvertite sau convertite din nou, sau celor cărora le trebuie transmise învățăturile de credință de bază, cele care sunt lipsite de orice cunoștințe religioase. Existența în mediul penitenciar a persoanelor care și-au pierdut credința, sau nu au cunoscut-o niciodată îndeamnă la o astfel de abordare diferențiată a catehizării.

Alături de obiectivele și justificarea activităților de catehizare sunt prezentate câteva proiecte de activități moral-religioase, așa cum se desfășoară ele în Penitenciarul Deva: Cenaclu duhovnicesc „Filocalia”, concursurile tematice moral-religios, activitatea moral-religioasă „Corul Bisericii”, model de Proiect Liturgic, dezbateri religioase, activitatea „Funcția socială a Bisericii azi”, „Obiceiuri laice de Anul Nou” și „Biserica Ortodoxă - tradiție și continuitate”. Pe lângă aceste activități mai sunt prezentate și cele trei programe moral-religioase ce se desfășoară în acest moment în sistemul penitenciar : „Cuvântul care zidește” – modulul I și modulul II (în primul modul accentul cade pe învățătura Sfintei Scripturi, iar în al doilea pe învățătura ce se desprinde din slujbele Bisericii) , precum și programul „Lăudați pe Domnul” (axat exclusiv pe muzica religioasă și formarea unui grup care să poată susține activitatea liturgică la capela sau biserica penitenciarului). Ultima parte a capitolului este rezervată activităților ocupaționale desfășurate de către persoanele private de libertate sub îndrumarea preotului capelan: cateheză prin icoane, activități de desen, pictură, sculptură, muzică și dans.

Capitolul patru intitulat „Consilierea moral-religioasă” analizează principalele metode și tehnici folosite de preotul capelan în demersul consilierii, precum și necesitatea acestora în vederea „eliminării” efectelor nedorite ale privării de libertate: șocul încarcerării; anularea liberului arbitru; ruperea contactului natural cu familia și cu cercul de cunoscuți; îngrijorarea față de evoluția familiei, lipsită adesea de principalul aducător de venit; condițiile materiale inferioare; nivelul sporit de agresivitate; lipsa de ocupație; fenomenul de contagiune; tensiunile induse de nesatisfacerea trebuințelor individului; anularea spațiului personal etc.

Modelele de consiliere moral-religioasă prezentate sunt împărțite în patru categorii: consilierile principalelor fapte săvârșite care au ca rezultat privarea de libertate (alcoolismul, automutilarea, furtul, mărturia mincinoasă, traficul de persoane, traficul sau consumul de droguri, violatorul, înșelăciunea, uciderea, sinuciderea, tatuajele, păcatele împotriva firii și libertatea), consilierile din perioada de carantină și observare (comportament, inadaptare/dezadaptare, informațională, suportivă și de orientare), consilieri moral-religioase pentru persoane aflate în impas existențial (anxietate, conștiință morală, depresie, mânie, singurătate, suferință și frică), precum și consilieri în situații excepționale (botez, cununie și deces).

„Rolul factorilor externi în reintegrarea socială a persoanelor private de libertate” reprezintă capitolul care analizează principalii factori din exteriorul penitenciarului ce ajută la reinsertia socială a celor condamnați la o măsură privativă de libertate: diferitele culte religioase, altele decât cele ortodoxe, familia, Asociația Oastea Domnului și voluntarii creștini. De asemenea, sunt prezentate trei activități ce se desfășoară în colaborare de către asistenții sociali și preotul capelan (Ziua internațională a femeii, Ziua internațională a copilului și Ziua mondială pentru prevenirea violenței asupra femeilor), programul specific de asistență socială „O zi cu tata” ce se derulează în colaborare cu Asociația Bărbaților Creștini, precum și rolul avut de ieșirile în comunitate în rândul celor privați de libertate.

Capitolul șase este rezervat „provocărilor” pastorale identificate în arealul penitenciar românesc. Preoția „cu timp și fără timp” vizează mai multe paliere: cel eclesial, cel filantropic, dar mai ales cel catehetic. Principalele provocări sunt cele de ordin eclesial, fiind identificate probleme referitoare la: lipsa unui cântăreț sau a unui paraclisier, în cazul existenței unui cântăreț acesta nu cunoaște toate rânduielile bisericesti și de cele mai multe ori a învățat să cânte la strana Bisericii în timpul executării pedepsei privative de libertate, imposibilitatea săvârșirii

unor slujbe în Biserica penitenciarului (de exemplu este recomandat ca Taina Botezului sau a Căsătoriei să nu săvârșească), lipsa unui cântăreț care să cunoască rânduiețile și cântarea bisericească duce la săvârșirea cu greu a unor slujbe religioase (de exemplu slujbele speciale din Săptămâna Mare), nivel de școlarizare scăzut (un număr semnificativ de persoane private de libertate au studii școlare de maxim opt clase, iar o altă parte sunt analfabeți), precum și moralitatea extrem de scăzută.

O altă provocare identificată este cea a responsabilității. Concret, responsabilitatea preotului capelan se referă la: a fi un model atât în ceea ce privește viața creștină, cât mai ales în ceea ce privește iubirea lui Hristos (nu numai în fața celor privați de libertate, ci și în fața lucrătorilor din penitenciar); vizite în interiorul camerelor de deținere pentru întărirea legăturii cu cei ce locuiesc în ele; sfaturi duhovnicești pentru cei ce le solicită (deținuți sau lucrători în penitenciar); înființarea unei biblioteci care va cuprinde literatură religioasă de unde persoanele private de libertate să își procure cărți care îi vor ajuta să înțeleagă mult mai bine credința și unde își vor putea lămuri problemele esențiale legate de viața duhovnicească; organizarea de seri duhovnicești pentru persoanele private de libertate, în cadrul cărora se pot viziona filme creștine; organizarea de ieșiri în comunitate la obiective religioase: biserici și mănăstiri; organizarea de dezbateri pe teme religioase, în special în preajma marilor praznice creștine; colaborare cu profesorul de religie care predă la școala organizată în cadrul penitenciarului sau angrenarea persoanelor private de libertate în diferite activități sociale (în colaborare cu asistenții sociali din cadrul sectorului de reintegrare socială).

Siguranța și claritatea mesajului transmis reprezintă o altă provocare. În discuțiile cu persoanele private de libertate, preotul capelan va scoate în evidență caracterul dialogal al Ortodoxiei. Dialogul facilitează apropierea dintre persoanele umane eliminând barierele din calea comuniunii depline. El implică respect față de partenerul de dialog, iar lipsa implicării reprezintă infidelitate și necredință față de chipul lui Dumnezeu din om. Mântuitorul Hristos a purtat un dialog cu oamenii din vreme Sa, fără a face vreo discriminare socială sau morală. Așa cum Mântuitorul a purtat dialog cu toate categoriile sociale, tot așa și preotul capelan trebuie să poarte un dialog cu persoanele private de libertate, fără nici un fel de discriminare. Identitatea proprie, dialogul liniar cu identitate imprecisă sau fluctuantă este exclus. Predica reprezintă o modalitate sigură și clară de transmitere a mesajului creștin.

Cea mai mare provocare a preotului capelan în ceea ce privește mesajul transmis prin intermediul predicii este aceea de a le vorbi persoanelor private de libertate în Duminica a XIX-a după Rusalii despre iubirea vrăjmașilor, în contextul existenței unui sentiment de ură față de procurori, judecători, avocați sau lucrători din cadrul penitenciarului. Printr-un tact pastoral deosebit preotul va explica că fiecare dușman se aseamănă cu o povară purtată în cârcă care te cocoșează. Iertarea dușmanului implică „descărcarea” de această povară și conștientizarea că nu există o bucurie mai mare pentru un om decât aceea de a-și bucura semenul prin iertarea acordată.

O altă provocare a pastorației este reprezentată de modul în care preotul devine consilier al celor care solicită acest tip de intervenție moral-religioasă. Principalele nevoi identificate la persoanele private de libertate sunt cele referitoare la relaționare, informație sau modul în care se pot vindeca de păcate. Eficientizarea consilierii ține de următoarele aspecte: loc de desfășurare a consilierii, soluțiile oferite, respect reciproc, înlăturarea prejudecăților, colaborarea între „actorii” implicați în demersul consilierii, lipsa tensiunii, rugăciunea pentru sine și pentru celălalt, exemple din Sfânta Scriptură (studiul de caz), precum și evitarea de către preot de a oferi sfaturi care nu se găsesc în aria sa de competență (de exemplu oferirea de sfaturi medicale). În ceea ce privește persoana preotului este nevoie de profesionalism, căldură, pedagogie, model pentru persoanele private de libertate, sinceritate, curăție a inimii, sensibilitate, bunătate, blândețe, răbdare, dragoste, umor și optimism, calități necesare pe parcursul intervenției spirituale.

În cadrul intervenției pastorale din cadrul demersului de consiliere moral-religioasă s-au identificat și abordări greșite ale preotului capelan care au ca rezultat imposibilitatea rezolvării problemei morale sau religioase cu care se confruntă persoana privată de libertate. Principalele abordări inadecvate sunt: intervenția estimă, intervenția interpretativă, intervenția asigurativă, intervenția interogatorie, intervenția de tip rezolvativ sau direct și intervenția de tip confruntare. O intervenție corectă și productivă se produce în momentul în care preotul se raportează cu empatie, acceptare și mai ales autenticitate la problemele celui consiliat, abordând consilierea din trei direcții: de susținere, călăuzire sau de intermediere a persoanei private de libertate.

Capitolul șapte este rezervat cadrului legislativ după care își desfășoară activitatea preotul în penitenciar. Aici sunt prezentate ordinele, regulamentele și deciziile care stau la baza activității preotului în capelan așa cum au fost ele publicate în Monitorul Oficial. La finalul

capitolului este prezentată fișa postului preotului ce își desfășoară activitatea în mediul penitenciar românesc.

În ultimul capitol al lucrării este prezentată o scurtă istorie a Penitenciarului Deva, fiind prezentate și două documente din cadrul Serviciului Județean Arhivele Naționale Hunedoara din anul 1922, documente care atestă existența în cadrul Tribunalului Deva, unde era localizată închisoarea la acea vreme, a unei capele din 4 noiembrie 1907.

Concluziile lucrării scot în evidență greutatea momentelor resimțite de către cei privați de libertate într-un penitenciar, profund resimțită și din punct de vedere religios. Mulți își pierd speranța în Dumnezeu considerând că au fost uitați de El. Preotului capelan îi revine responsabilitatea de a rezidi biserica din sufletul acestor persoane și de a îndemna la meditație profundă asupra credinței și asupra asumării personale a pedepsei ce trebuie ispășită. Frica resimțită în aceste momente este cea care îi tulbură. Aceste clipe sunt cruciale în „recucerirea” duhovnicească a acestor persoane. Exemplul Mântuitorului, care a experimentat ca om o frică mai profundă în grădina Ghetsimani: frica de moarte, îl va ajuta pe capelan să reînvie credința acelei persoane.

Sfaturile și încurajările oferite de preotul capelan pe întreaga perioadă de executare a pedepsei vor viza nu doar împăcarea cu propria persoană și cu locul în care se află, ci și împăcarea cu semenii și mai ales cu Dumnezeu:

1. Nu te teme! Stare de spirit este foarte importantă pentru a depăși această perioadă;
2. Fii responsabil! Aceasta este propria ta cruce despre care vorbea Iisus că trebuie dusă;
3. Gândește-te la aproapele tău! Acesta îți poate aduce mântuirea;
4. Fă din celula ta oază de pace! Citește, roagă-te, odihnește-te și bucură-te;
5. Nu judeca pe nimeni! Pune iubire și milă în locul judecății;
6. Fii uman! Dacă poți ajuta cu ceva pe cei aflați în nevoie, nu ezita să o faci;
7. Roagă-te mai mult! Rugăciunea făcută în comun are mare putere. Dumnezeu nu ne părăsește niciodată indiferent de locul sau situația în care ne aflăm.
8. Fii tare! Orice om este asemenea unui ghiocel, stând ascuns sub necazuri, suportând și visând la ziua de mâine. Ghiocelul când se simte puternic iese de sub zăpadă și zâmbește soarelui și vieții. Tăria demonstrată în această încercare a vieții îl va ajuta pe deținut să fie mai puternic în cele duhovnicești și să zâmbească atunci când va pleca din mediul carceral.

9. M-am izolat de lume, dar nu de Dumnezeu! S-a închis biserica (din pricină că sunt privat de libertate și nu pot merge la biserică când vreau), dar nu s-a închis cerul. Nu mă pot apropia de oameni, dar mă apropii de Dumnezeu, căci „depărtarea de lume aduce adăpostirea lângă Hristos”.

10. Exemplele biblice din Vechiul și Noul Testament întăresc pe cei privați de libertate: Avraam era bătrân; Moise era bâlbâit; Miriam era bârfitoare; Ghedeon era nesigur; Iona a fugit de Dumnezeu; David avea o aventură amoroasă; Noe s-a îmbătat; Sarra era nerăbdătoare; Petru era temperamental; Pavel era complice la crimă; Marta era enervant de agitată; Lazăr era mort; Zaheu era mic de înălțime iar Toma era necredincios. Concluzia este una singură: Dumnezeu nu îi alege pe cei desăvârșiți ci îi desăvârșește pe cei aleși.

Din punct de vedere spiritual preotul va insista pe următoarele sfaturi, pe întreaga perioadă de detenție:

1. Cea mai mare putere din viața omului este dragostea.
2. Cel mai de preț lucru din viață este credința.
3. Cel mai puternic mijloc de comunicare este rugăciunea.
4. Cea mai mare bucurie este aceea de a dăruia.
5. Cel mai bun tratament de urgență este încurajarea.
6. Cea mai importantă prezență în viața omului este Dumnezeu.

Îndemnurile zilnice oferite celor privați de libertate vor viza redescoperirea bucuriei a trăi, chiar și în acest mediu:

1. Bucură-te că te-ai trezit pentru o nouă zi și poți vedea cerul!
2. Bucură-te că chiar dacă te găsești într-un penitenciar, ai un loc care se numește „ casă ” sau „ acasă ”!
3. Bucură-te că ai pe cine suna la telefon, iar acel om se va bucura să îți audă vocea!
4. Bucură-te că nimeni nu îți poate lua speranța de a-ți construi vise după bunul plac!
5. Bucură-te că ai șansa, în fiecare zi, să o iei de la capăt, să te redescoperi pe tine însuți și să devii un om mai bun!
6. Bucură-te că viața îți oferă în fiecare zi o lecție și multe ocazii să înveți ceva nou!
7. Bucură-te că ai un suflet viu, dependent de a experimenta sentimentul iubirii pentru semenii!

Datoria sfântă a preotului este aceea de a renaște în sufletul acestor oameni speranța și nădejdea că Dumnezeu le deschide și lor împărăția cerurilor, dacă vor porni pe calea cea dreaptă. Biserica a avut și va avea întotdeauna un rol deosebit atât în viața societății cât și a fiecărei persoane umane în parte. Acest rol se extinde și asupra celor privați de libertate care, de cele mai multe ori, nu au cercetat-o atât timp cât au fost în libertate. Suferința prin care trec acum poate fi o cale de a se apropia de Dumnezeu și de a pune început bun tuturor lucrurilor pe care le vor face de aici încolo. În penitenciar au șansa să-și întoarcă fața către Dumnezeu, încredințați fiind că nu este prea târziu să facă lucrul acesta.

INTRODUCERE

1. Motivația alegerii temei de cercetare
2. Importanța și actualitatea temei de cercetare
3. Logica temei de cercetare în iconomia disciplinei Teologie Pastorală
4. Obiectivele științifice asumate în cadrul cercetării
5. Stadiul actual al cercetării
6. Metodologia cercetării
7. Miza cercetării

1. PREOT ȘI PENITENCIAR

- 1.1 Scurtă istorie a penitenciarelor în România
- 1.2 Regimurile de executare ale pedepselor
- 1.3 Necesitatea preotului în arealul penitenciar românesc
- 1.4 Protocolul dintre Administrația Națională a Penitenciarelor și Patriarhia Română
- 1.5 Raportul dintre moralitatea creștină și faptele săvârșite de cei privați de libertate

2. ROLUL SLUJBELOR RELIGIOASE ȘI A TAINELOR ÎN PENITENCIAR

- 2.1 Slujbe și slujire în arealul penitenciar
- 2.2 Sfânta Liturghie
- 2.3 Taina Spovedaniei
- 2.4 Taina Împărtășaniei
- 2.5 Slujbele „speciale” și impactul lor asupra celor aflat în detenție

2.5.1 Maslul și vindecarea sufletească necesară celor aflați în penitenciar

2.5.2 Rânduiești speciale din Postul Mare cu impact asupra celor ce execută pedepse
privative de libertate

2.5.3 Molița și dezlegarea – „medicamente ale sufletului”

2.5.4 Acatistul și Paraclisul

2.5.5 Parastasul și amintirea celor dragi adormiți în Domnul

3. ASISTENȚA MORAL-RELIGIOASĂ ACORDATĂ DE PREOTUL CAPELAN PERSOANELOR PRIVATE DE LIBERTATE

3.1 Cateheze

3.2 Proiecte de activități moral-religioase ce se desfășoară în penitenciar

3.2.1 Cenaclu duhovnicesc „Filocalia”

3.2.2 Concursurile tematice moral-religios

3.2.3 Activitatea moral-religioasă „Corul Bisericii”

3.2.4 Proiect Liturgic

3.2.5 Dezbateri religioasă

3.2.6 Funcția socială a Bisericii azi

3.2.7 Obiceiuri laice de Anul Nou

3.2.8 „Biserica Ortodoxă - tradiție și continuitate”

3.3 Programe religio-morale

3.3.1 „Cuvântul care zidește” – modulul I și modulul II

3.3.2 „Lăudați pe Domnul”

3.4 Activități ocupaționale

3.4.1 Cateheză prin icoane

3.4.2 Activități de desen, pictură, sculptură

3.4.3 Activități de muzică și dans

4. CONSILIEREA MORAL-RELIGIOASĂ

4.1 Păcat și patimă în arealul penitenciar

4.2 Necesitatea consilierii moral-religioase

4.3 Principalele metode și procedee utilizate în consilierea moral-religioasă a persoanelor
private de libertate

4.4 Consilierile principalelor fapte săvârșite care au ca rezultat privarea de libertate

- 4.4.1 Alcoolismul – principala cauză a privării de libertate
- 4.4.2 Automutilarea – pângărirea „templului Duhului Sfânt”
- 4.4.3 Păcatul furtului
- 4.4.4 Mărturie mincinoasă – „ act ce se opune adevărului ”
- 4.4.5 Traficul de persoane și pedepsirea lui
- 4.4.6 Traficul sau consumul de droguri
- 4.4.7 Violatorul: „profanatorul” trupului
- 4.4.8 Înșelăciunea sau șarlatania pedepsită
- 4.4.9 Uciderea
- 4.4.10 Sinuciderea: refuzare de „ purtare a Crucii ”
- 4.4.11 Tatuajele și semnificația lor în rândul populației carcerale
- 4.4.12 Păcatele împotriva firii
- 4.4.13 Libertatea – ținta finală a persoanei private de libertate
- 4.5 Consilierile din perioada de carantină și observare
  - 4.5.1 Problemele de comportament și rezolvarea lor
  - 4.5.2 Inadaptare/dezadaptare
  - 4.5.3 Consiliere moral-religioasă informațională
  - 4.5.4 Consiliere suportivă și de orientare
- 4.6 Consilieri moral-religioase pentru persoane aflate în impas existențial
  - 4.6.1 Anxietatea existențială
  - 4.6.2 Conștiința morală
  - 4.6.3 Depresia
  - 4.6.4 Mânia
  - 4.6.5 Singurătatea
  - 4.6.6 Suferința
  - 4.6.7 Frica: virtute sau patimă în arealul penitenciar?
- 4.7 Consilieri în situații excepționale
  - 4.7.1 Botez
  - 4.7.2 Cununie
  - 4.7.3 Deces

5. ROLUL FACTORILOR EXTERNI ÎN REINTEGRAREA SOCIALĂ A PERSOANELOR PRIVATE DE LIBERTATE

5.1 Influența cultelor religioase în mediul carceral

5.2 Familia: singura și ultima alinare a celor privați de libertate

5.3 Programul „ O zi cu tata”

5.4 Ieșirile în comunitate

5.5 Oastea Domnului

5.6 Rolul voluntarilor creștini în reintegrarea persoanelor private de libertate

6. „ PROCOVĂRI ” PASTORALE ÎN MEDIUL CARCERAL

6.1 Preoția „ cu timp și fără timp ”

6.2 Responsabilitatea

6.3 Siguranța și claritatea limbajului

6.4 Preotul capelan consilier

6.5 Intervenții pastorale abordate „ defectuos ” în cadrul consilierii moral-religioase a persoanelor private de libertate

7. CADRUL LEGISLATIV DUPĂ CARE ÎȘI DESFĂȘOARĂ ACTIVITATEA PREOTUL ÎN PENITENCIAR

7.1 Ordinul nr. 610 din 2006

7.2 Regulament din 28 octombrie 2011

7.3 Ordinul Nr. 1.322/C/2017 din 25 aprilie 2017

7.4 Decizia Nr. 500201/2017 din 3 octombrie 2017

7.5 Ordinul Nr. 4000/C/2016 din 10 noiembrie 2016

7.6 Fișa postului preotului capelan

8. PENITENCIARUL DEVA

CONCLUZII

BIBLIOGRAFIE